

Modern Sporun Sosyolojik ve Tarihsel Temelleri

Murat TERLEMEZ¹

ÖZET

Amaç: Bu araştırmada, Emperyalizm Çağında ve Sanayi Devriminden sonraki zamanlarda modern sporun temellerinin belirlendiği, sporun İngiltere’de doğuşundan sonra diğer coğrafyalara nasıl yayıldığı ve ülkemizin modern sporlara geçişinin hangi zamanlarda gerçekleştiği incelemeye konu olmuştur.

Yöntem: Çalışmada tarama yöntemi kullanılmıştır.

Bulgular: Modern sporun temellerinin atıldığı Rönesans dönemi ile birlikte, spor din dışı etkinlik olarak algılanmıştır. 15. ve 16. yüzyıllarda beden eğitimi aracı olarak görülen spor, Restorasyon dönemi ve 18.-19. yüzyıllarda birçok dallarıyla gelişim göstermiştir. Mevcut haliyle sporun ilk hali ise İngiltere’de görülmüştür. Bu araştırmada, Emperyalizm Çağında ve Sanayi Devriminden sonraki zamanlarda modern sporun temellerinin belirlendiği, sporun İngiltere’de doğuşundan sonra diğer coğrafyalara nasıl yayıldığı ve ülkemizin modern sporlara geçişinin hangi zamanlarda gerçekleştiği gözlemlenmiştir.

Sonuç: Modern sporun temellerinin, Rönesans ile birlikte sporun tamamen din dışı etkinlik haline gelmesiyle atılmaya başlandığı görülmektedir. Batı düşünürlerinin, kiliselerin eğitim anlayışına, beden eğitimini de ekleyerek modern sporlara adımlar atılmaya devam edilmesine katkı sağladıkları görülmüştür. 15. ve 16. yüzyıllarda Hümanistlerin sporu beden eğitimi aracı olarak görmesiyle, uyumlu, zarif hareketler ve estetiğin ön plana çıkmasını sağlamış oldukları incelemeye derinlik kazandırmıştır.

Anahtar Kelimeler: Modern Spor, Rönesans, Emperyalizm, Sanayi Devrimi

ABSTRACT

Sociological and Historical Fundamentals of Modern Sports

Purpose: In this study, the foundations of modern sports were determined in the Age of Imperialism and after the Industrial Revolution, how sports spread to other geographies after its birth in England, and when our country's transition to modern sports took place has been the subject of investigation.

Method: Literature review method was used in the study.

Results: With the Renaissance period, when the foundations of modern sports were laid, sports were perceived as a non-religious activity. Sport, which was seen as a physical education tool in the 15th and 16th centuries, during the Restoration period and in the 18th-19th centuries. It has developed with many branches over the centuries. The first state of the sport in its current form was seen in England. In this research, it has been observed that the foundations of modern sports were determined in the Age of Imperialism and after the Industrial Revolution, how sports spread to other geographies after its birth in England, and when our country's transition to modern sports took place.

Conclusion: It is seen that the foundations of modern sports began to be laid when sports became a completely non-religious activity with the Renaissance. It has been seen that Western thinkers have contributed to the continuation of taking steps towards modern sports by adding physical education to the educational understanding of the churches. In the 15th and 16th centuries, when the Humanists saw sports as a means of physical education, they brought harmonious, graceful movements and aesthetics to the fore, adding depth to the study.

Keywords: Modern Sport, Renaissance, Imperialism, Industrial Revolution

¹ Marmara Üniversitesi, Doktora Öğrencisi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul /TÜRKİYE.
murat_terlmez@hotmail.com, ORCID: 0000-0003-2305-061X

GİRİŞ

Sporun kelime anlamı, köken olarak Fransa’da zihinsel ve fiziksel haz anlamına gelen desport sözcüğünden gelmektedir (Ronald, 1992). Tarih öncesi çağlarda avcılarının, bir spor olarak avlanma ile ilgilenip ilgilenmediği kesin olarak bilinmese de, avlanma becerilerinin antik toplumlarda soyluluk ölçütü olarak sayıldığı kaynaklarca belirtilmektedir. Ayrıca spor, Eski Mısır’da çok yaygın olduğu, avlardaki Firavunların, ok atma becerilerini ve yeteneklerini güç gösterileri anlamında yaptıkları bilinmektedir. Eski çağlarda sporun dini gelenek ve adetlere araç olarak kullanıldığı bilinmektedir. Rönesans çağında sporun tamamen din dışı etkinlik haline bürünmesi ile modern spora geçiş sağlanmıştır. Bu dönemde kiliselerin eğitimlerine beden eğitimi de eklemesi modern sporlara atılan adım olarak gösterilmektedir. Hümanistlerin sporu, 15. ve 16. yüzyıllarda beden eğitimi aracı görmeleriyle zarif, uyumlu hareketler ve estetik ön plana çıkmaya başlamıştır. Günümüz sporu İngiltere’de doğmuş ve diğer coğrafyalara yayılmaya başlaması 17. yüzyılda olmuştur. Bu bağlamda Restorasyon Dönemi, Emperyalizm Çağı ve Sanayi Devrimi sonrası zamanlarda modern sporun gösterdiği gelişmeler ile ülkemizin modern sporlara geçişinin hangi zamanlarda gerçekleştiğinden bahsedilecektir.

Sporun Tanımı

“Spor” terimi Türkçe diline, Fransa’da aynı anlamda kullanılan “Sport” kelimesinden geçtiği belirtilmektedir. Köken olarak kelime anlamı Fransa’da Desport (zihinsel ve fiziksel haz) sözcüğünden gelmektedir. (Ronald, 1992). İnsanlık tarihinde olan hareket, uzunca gelişim ve değişim sürecinden geçerek, günümüzde spor olarak adlandırılan kavramdan yola çıkarak düzenli hareketlere ulaşılmıştır (Çumralıgil ve Görücü, 2007). Sporun tanımını oluşturan ve güçleştiren birçok etmen mevcuttur. Spor ile ilgili birkaç tanım vermek gerekirse, bu etmenler göz önünde bulundurularak oluşturulan kavramlar vardır. Spor, bir bireyin veya ekibin bir başkasına veya başkalarına karşı rekabet ettiği fiziksel güçlüğü ve beceriyi içeren bir etkinliktir. Bir başka tanıma göre spor, doğası ve organizasyonu gereği rekabetçi ve genel olarak spor olarak kabul edilen fiziksel efor veya fiziksel beceri gerektiren bir sonucu elde edebilen bir insan etkinliği anlamına gelmektedir. Bir başka tanımda ise sporu, bir dizi kural veya gümrük tarafından yönetilen ve genellikle rekabetçi bir şekilde üstlenilen fiziksel efor ve beceri içeren bir etkinlik olarak görmekteyiz (Web_1, 2014). Diğer bir tanımda ise spor, bireysel veya topluluk halinde yapılan, kendine özgü kurallar bütünlüğünden oluşan, genellikle yarışma odaklı olan fiziksel ve zihinsel yeteneklerin

gelişimini sağlayan, eğitici, eğlendirici ve keyif verici uğraşlar olarak dile getirilir (Açıkada, 1990).

Sporun Tarihsel ve Sosyolojik Süreci

Tarih öncesi çağlardaki avcılarının bir spor olarak avlanma ile ilgilenip ilgilenmediği tam olarak bilinmese de, avlanma becerilerinin antik toplumlarda soylu olma ölçütü olarak sayıldığı kesinlikle belirtilmektedir. Arkeolojik buluntular, Antik Çin’de top oyununun yaygın olduğunu ortaya çıkardı. Bununla birlikte, bu arkeolojik bulgular bir spor etkinliğinden çok bir eğlence ve beden eğitimi gibi görünmektedir. Spor, Eski Mısır’da çok yaygın olup, avdaki Firavunlar yeteneklerini ve ok atma becerilerini güç gösterileri için yaptıkları görülmektedir. Ayrıca top oyunları, güreş, zıplama ve sopa dövüşleri de ilgi çeken sporlar arasındaydı. Girit’te genç kız ve erkek çocuklar akrobatik becerilerini boğalara karşı test etmişlerdir. Bu yetenek şovunun bir spor mu yoksa dini bir tören mi olduğu belli değil. Modern çağlardan önce sporun en belirgin şekilde ortaya çıktığı yer, Antik Yunanistan olarak bilinir. Homer’in Ziyada adlı 23. kitabında, Patroklos’un ölümünden sonra cenaze oyunları şeklinde yapılan sporlardan bahsediliyor. Eski Yunan kültürü hem dini hem de din dışı sporları içerir. Spor ve dini törenlerin bir araya geldiği en ünlü düzenleme, M.Ö. 776’da yapılan, ancak daha önce başladığına inanılan Olimpiyat Oyunlarıdır. Olimpia oyunları, Tanrı Zeus onuruna gerçekleştirilirken, bu oyunlar Periodos adı altında düzenlenirdi. Bu yarışmalarda başarılı olan sporcular şiirsel çalışmalarına konu olmuş, heykelleri dikilmiş ve maddi olarak ödüllendirilmiştir. Her şehirde çıplak sporcuların çalıştığı bir “Gymnasioh” vardı. Antik Bizans ve Roma dönemlerinde spora, daha fazla savaş hazırlığına eğitim amacıyla bakılmıştır. Boks, güreş ve mızrak atma, koşmak ve disk atmaktan daha önemlidir. Eski Yunan oyunlarına ilgi, “Eski Hadrian İmparatorluğu” döneminde başladı. (Yağmur, 2010).

Ortaçağ uygarlıklarında spor daha az örgütlüydü. Fuar alanlarında ve mevsimsel festivallerde erkekler, tahıl veya kaya çuvallarını taşımak için yarışmalar yapar, kadınlar ise koşardı. Köy sakinlerinin en popüler sporu, bekar erkeklerin, evli erkeklerle veya köyün başka bir köy ile karşılaştığı ve her hareketin serbest bırakıldığı bir tür top oyunuydu. Ortaçağ dönemi ve Rönesans şehri sakinleri ok atma yarışlarıyla eğlenirlerdi. Yarışlara izleyici olarak gelen alt kesim halktan da koşan, zıplayan ve güreşen insanlara rastlanırdı. Turnuvalara asil soyular ve şövalyeler katılabilirdi. Şövalyelerin atları ile rakiplerini devirmeye çalıştıkları bu turnuvalar aynı zamanda savaşma yeteneklerini gösterdikleri bir alandı. Kazananlar, ödülün yanı sıra mağlup olanlardan fidye alırdı. 12. ve 16. yüzyıllar arasında diğer mücadele biçimlerinin uygulanmasıyla, bu turnuvalar çok kanlı bir şekilde dönüştü (Sağlam, 2014).

Modern Spor Anlayışı

Spor, çağımızın modern toplumlarında kültürel ve refah düzeylerinin bir göstergesi olarak anlam kazanan ve sosyal hayatın tüm yönlerini etkileyen önemli bir sosyal olgudur (İmamoğlu, 1992). Rönesans ile birlikte, spor tamamen din dışı bir etkinlik haline geldi. “Rönesans-Yeniden Doğuş hareketi” ile Batı’da yetişen kafa adamları kilisenin eğitim anlayışına karşı insan eğitiminde sadece ruhsal eğitimin değil, aynı zamanda beden eğitiminin de olması gerektiği görüşünü savundular (Aytaç, 1992).

Hümanistlerin sporu beden eğitimi aracı olarak görmeleri yarışma olgusunu gölgede bıraktı. 15. ve 16. yüzyıllarda sporda uyumlu hareketler ve estetik ortaya çıktı. Bu uyumlu hareketler ve estetik bakımından Bale sporu ön plana çıktı. Atların yetiştirilmesinde, hız ve dayanıklılıktan ziyade zarif hareketlere dikkat edildi. Sporcular arasındaki mücadeleden ziyade dışarıdan görünümünün soyluluğu ve incelikli davranışlarına öncelik verildi. Eskrim sporu bile bir sanat olarak kabul edildi. Floransa’da oynanan Calcio oyunu, bugünün futboluna benzeyen üst düzey zarif hareketlere sahne olması açısından değerlendirildi (Sağlam, 2014).

Mevcut haliyle, spor ilk olarak İngiltere’de 17. yüzyılda görülmüştür. Restorasyon döneminde ve 18. yüzyılda kriket organize bir şekilde yayılmıştır. Değişken güçte olan sporcuların aynı yarışta yer almasını önlemek için, yaşa ve ağırlığa göre kategorize edildi. Bir başka popüler spor olan boks 1867’de yapıldı, kurallar yeniden düzenlendi. 18. ve 19. yüzyıllarda birçok farklı spor dalı gelişti; Kuralların standartlaştırılması için birçok ulusal kuruluş faaliyete geçirildi. Ligler, gelişmekte olan şehirler ve mahalleleri arasında rastgele eşleşmeleri ortadan kaldırmak için kuruldu (Yağmur, 2010).

19. yüzyıla gelince 1863 senesinde İngiltere’de Ortaçağ halk futboluna benzer yeni bir tip futbol ortaya çıkarmak amacıyla Futbol Birliği kuruldu. 1880 senesinde ise Amatör Atletizm Birliği kuruldu. Bu dönemde Amerika Birleşik Devletleri’nde Ragbi sporu ve Amerikan Futbolu gelişme göstermeye başladı. Modern sporlar İngiltere ve Amerika Birleşik Devletlerinden dünyaya açıldı. İngiltere ise, Rönesans Döneminde Fransa’ya dayanan Tenis benzeri sporları, kökenleri başka uluslarda olmasına rağmen modernleştirerek yaymaya başladı (Web_2, 2014). 19. Yüzyıl’ın sonlarına doğru 1894 senesinde Pierre de Coubertin öncülüğünde Uluslararası Olimpiyat Komitesi kuruldu. 1896 senesinde ise ilk Modern Olimpiyat Oyunları organize edildi (TMOK, 1985).

Emperyalizm Çağında Avrupa ülkeleri ile Amerika Birleşik Devletleri, sömürge altına aldıkları Afrika ve Asya ülkelerinin bir bölümünün geleneksel sporlarını bastırarak modern sporları bu ülkelere getirdiler. Batılı olmayan ülkelere Japonya ise, geleneksel sporu olan Sumo Güreşinin popülerliğini arttırmıştır. Yine Japonya Judo sporunda Modern Olimpiyat Oyunlarına katkı sağlamayı başarmıştır. 20. yüzyıl sporunda 1904 senesine gelindiğinde Uluslararası Futbol Federasyonu kuruldu. 1912 yılında ise Uluslararası Amatör Atletizm Federasyonu kurularak modern sporlara geçiş sağlanmış olmaya başladı (Web_2, 2014).

Sanayi Devrimince desteklenen bilimsel gelişmeler, modern sporlara geçişte önemli rol oynamıştır. Sanayi Devriminden sonra atletizmciler, bedensel olarak en üst seviyelere ulaştırılmak üzere sistemli ve planlı bir biçimde çalıştırılmıştır. En üst seviyeye ulaşma isteği rekor kavramını ortaya çıkarmıştır (David, 1992). Basketbol ve Voleybol gibi yeni modern sporlar pazara sürülen yeni bir ürün gibi, istenen özellikleri karşılayacak biçimde özel olarak geliştirilmiştir. Kapitalizm ile birlikte 20. Yüzyılda toplumun temel değerleri olan laikliği, ulus kavramını, bürokrasiyi, uzmanlaşmayı, ölçme - değerlendirmeyi yansıtır olmuştur. Çoğu fikir adamı ve toplum bilimci modern anlamda sporu, sanayi kapitalizminin bir ürünü ve yansıması olarak kabul etmiştir. Kapitalist girişimcilik, sporun pazarlanabilir bir ürün olarak modernleştirilmesinde önemli rol oynamış ve televizyon ile diğer iletişim araçlarını da kullanarak pazarlanabilir bir mal haline getirmiştir. 20. yüzyılda boş zamanı değerlendirmek için oynanan geleneksel oyunların, modern spor dallarına dönüştürülmesinde okulların ve üniversitelerin de katkıları olmuştur (Yanmıyan ve Yıldız, 2021).

Modern futbol İngiltere’de Victoria döneminde birkaç genç tarafından geliştirilerek oynanmaya başladı. Kürek sporu ile pist ve alan atletizmi modern biçimlerini İngiliz ve Amerika Birleşik Devletleri’nin üniversitelerinde aldı. Modern sporlar İngiltere’de ortaya çıkarken, modern beden eğitimi, yani jimnastik 18. yüzyılın sonu ile 19. yüzyılın başında Almanya’da ve İskandinav ülkelerinde gelişme göstermiştir. Jimnastik bir yarışma biçimi olarak kabul görmediği sürece ilgi görmemiştir. Sporun ticarileşmesi karşısında amatörlük kavramı ortaya atılmış ve Olimpiyat Oyunlarına spordan gelir elde etmeyen amatör oyuncuların katılması kararlaştırılmıştır. Amatörlerin en iyi seviyeye ulaşma isteği geniş yatırım ile yoğun bir çalışma gerektirdiğinden başka bir işle uğraşmayan büyük paralar kazanan amatör atletler ortaya çıkmıştır. Amatör ve profesyonellik arasındaki ayrım 20. yüzyıl sonunda, spor dünyasında tartışma konusu olmuş ve modern spor anlayışının temel prensipleri Olimpizm Felsefesi adı altında bütün dünyaya yayılmıştır. Modern Olimpiyat Oyunlarının kurucusu olan ve organizatörlüğü görevinde bulunan Beynelmillel Olimpiyat

Komitesinin kuruluş tüzüğüne, günümüzde Olimpik Antlaşma dile getirilmektedir. Bu komite, kendisi bir baron ve aynı zamanda pedagog olan Fransız Pierre De Coubertin'in planlamalarıyla kurulmuş olup, Modern Olimpiyat Oyunları'nın başlatılması gerçekleştirilmiştir (TMOK, 1998).

Beynelmielel Olimpiyat Komitesi'nin çok az bir topluluk tarafından kurulduğuyla ilgili Kurthan Fişek (1998) Spor Yönetimi adlı kitabında şu ifadeler yer verir: "Bir kere, uluslararası spor hiyerarşisinin en üstünde yer alan ve "Olimpiyat Akımının Mütevellisi" olan Olimpiyat Komitesi, 1894 yılında, çeşitli ülkelerin seçilmiş sorumlu temsilcilerinin değil, biri Kuzey Amerikalı, biri Güney Amerikalı, biri Okyanuslu, geri kalanları da Avrupalı 14 sporcu ve eğitimcinin bir araya gelmeleriyle kurulmuştur". Beynelmielel Olimpiyat Komitesi'nin kuruluş metninde şu ifadeler yer alır; "Beynelmielel Olimpiyat Komitesi, 23 Haziran 1894 yılında Paris'te kurulmuş olup, merkezi İsviçre'nin Lozan şehrinde yer almaktadır. Beynelmielel Olimpiyat Komitesi, Modern Olimpiyat Oyunları'nın denetim ve gelişiminden sorumlu olan, kazanç amacı gütmeyen, üye ülkelerdeki temsilcilerini, o ülke uyrukları arasından kendisi seçen, Beynelmielel hukuk ilke ve kurallara göre kurulmuş, tüzel kişiliği bulunan, ferdi üyelikleri kalıcı nitelikte, hükümetler arası olmayan (hükümet dışı) bir daimi kuruluştur". Beynelmielel Olimpiyat Komitesi'nin kuruluş amacı ise; "Sporun temeli ve gereği olan bedenî ve zihnî nitelikleri geliştirmek, gelişmesine katkıda bulunmak; daha güzel ve barışsever bir dünya oluşturulması amacıyla, sporu kullanarak, genç insanları anlayış, dostluk ve kardeşlik duygusuyla donatmak; Olimpik ilkeleri tüm dünya devletleri arasında yayarak uluslararası anlayış ve sistemin gelişmesine katkı yapmak; bütün bu amaçların ve dünya barışının sembolü olarak dört yılda bir yapılan Olimpiyat Oyunları ile spor temelinde bütün dünya ülkeleri sporcularını bir araya getirmektir". Beynelmielel Olimpiyat Komitesi tüm dünya sporunu kurum ve kuruluşlarla içine almaktadır. Bu kurum ve kuruluşlar; Beynelmielel Spor Federasyonları (BSF), Millî Olimpiyat Komiteleri, Millî Spor Federasyonları ve Spor Kulüpleridir (TMOK, 1991).

Ülkemizde Modern Sporun Doğuşu

Ülkemizin Millî Olimpiyat Komitesi, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan bir süre sonra devreye girmiştir. Selim Sırrı Tarcan ve Ali Sami Yen önderliğinde teşkilatlanan Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı'nın bünyesinde yer almıştır. Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunda Beynelmielel Olimpiyat Komitesi'nin komite temsilcisi Selim Sırrı Tarcan'ın, Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinden itibaren, komite üyesi olduğu bilinmektedir. Ancak bu üyelik hiçbir zaman resmîyet kazanmamıştır. Üyelik, Beynelmielel Olimpiyat Komitesi

Başkanı Coubertin ile Selim Sırrı Tarcan arasında gerçekleşen bir görüşmeden ibaret olduğu bilinmektedir. Ancak Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan bir süre sonra bu üyelik resmîyet kazandı. Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan hemen sonra, Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı Mustafa Kemal Atatürk tarafından kamu yararına dernek olarak kabul edildi. Bu derneğin bünyesinde yer alan Millî Olimpiyat Komitesi'ne, Mustafa Kemal Atatürk tarafından 1924 Paris Olimpiyat Oyunlarında ülkemizin temsil edilmesi için bir miktar ödenek ayrıldı (San, 1985).

Osmanlı Döneminde 1868 senesinde Mekteb-i Sultani'nin açılmasıyla spor, modern bir eğitim kurumuna, modern bir yapıya bürünmüştür. Beden Eğitimi Öğretmeni John Amaros, ülkemizde batı sistemi ile Jimnastik sporunu derslerde uygulayarak sporun ve amatör sporculuğun gelişimine önemli derecede katkı sağlamıştır. Osmanlı Döneminde başlıca ticaret limanlarının olduğu şehirlere yerleşen İngilizler, futbolu ülkemize getirip yayma başarısı gösteren kişiler olmuştur. Ülkemizde ilk Türk futbol kulübü, İstanbul'un Kadıköy semtinde, Fenerbahçe'nin kuruluşuna da önderlik edecek olan Fuat Hüsnü Kayacan ve Reşat Danyal tarafından 1899 senesinde Black Stoking adıyla kurulmuştur. Ülkemizde ilk futbol kulübü ise İngiliz olan James Lafontaine ve Horace Armitage adında iki kişi tarafından 1902 senesinde kurulan Cadı Keuy FC olmuştur (Afyoncu, 2017).

Olimpiyatların kurucusu Coubertin'in yönlendirmesiyle 1908 senesinde Selim Sırrı Tarcan tarafından Osmanlı Milli Olimpiyat Cemiyeti kuruldu. Selim Sırrı Tarcan İsveç ülkesinde eğitim aldıktan sonra 1911 senesinde ülkede beden eğitimi ve jimnastikle ilgili çalışmaların hız kazanmasını istemiş, amatör ve profesyonel sporculuğa geçiş dönemini başlatmıştır. Selim Sırrı Tarcan'ın girişimleri üzerine düzenlenen İdman Bayramı faaliyetleri kapsamında ülkede spor geniş kitlelere ulaşmıştır. Türkiye'de kurulan ilk spor kulüpleri şu şekilde sıralanmaktadır; Yelken Kulübü (1912), Atıcılık Kulübü (1913), Kayak Kulübü (1915), Voleybol Kulübü (1919), Basketbol Kulübü (1920) ve Atletizm Kulübü (1922). Türkiye'de Kurulan İlk Spor Federasyonları ise şu şekildedir; Futbol Federasyonu (1922), Atletik Sporlar (Atletizm, Bisiklet, Eskrim, Tenis, Yüzme, Atıcılık ve Binicilik) Federasyonu (1922), Güreş (Güreş, Halter, Boks) Federasyonu (1922), Basketbol Federasyonu (1934), Kürek Federasyonu (1939), Voleybol Federasyonu (1958), Halter Federasyonu (1960), Masa Tenisi, Kayak ve Judo Federasyonu (1966). 1923 senesinde kuruluşu 1936 senesine kadar faaliyetlerini sürdüren Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı ulusal bir spor yönetimi arayışının başlangıcı olmuştur. 1936 ile 1938 senesi arasında faaliyet gösteren Türk Spor Kurumu, Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı'nın kapanmasıyla birlikte aynı yıl içinde geçici süreyle

kurulan Türk Spor Kurumu ülkedeki tüm spor çalışmalarını üstlenmiştir. 1938 senesinden itibaren Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü kurulup 1938-1942 arasında Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde devam etmiştir. Bu Genel Müdürlüğün amacı gençlere okullarda ve okul dışında, beden eğitimi çalışmaları yaptırmak, amatör ve profesyonel spor çalışmalarını düzenlemek olarak belirlenmişti. 1951-1952 yıllarında Futbolda Profesyonellik kabul edilip yeni bir çağ açıldı. Ülkemizde 1969 senesine gelindiğinde ise Gençlik ve Spor Bakanlığı kurulmuş olup, 1974'ten itibaren ise Ankara, İstanbul ve Manisa' da Spor Akademileri yerlerini almıştır (Büyük Larousse, 1993).

TARTIŞMA ve SONUÇ

Modern sporun temellerinin, Rönesans ile birlikte sporun tamamen din dışı etkinlik haline gelmesiyle atılmaya başlandığı görülmektedir. Batı düşünürlerinin, kiliselerin eğitim anlayışına, beden eğitimini de ekleyerek modern sporlara adımlar atılmaya devam edilmesine katkı sağladıkları görülmüştür. 15. ve 16. yüzyıllarda Hümanistlerin sporu beden eğitimi aracı olarak görmesiyle, uyumlu, zarif hareketler ve estetiğin ön plana çıkmasını sağlamış oldukları incelemeye derinlik kazandırmıştır. Mevcut haliyle spor İngiltere'de doğmuş olduğu, diğer coğrafyalara yayılmaya başladığı, Restorasyon Döneminde ve 18. yüzyılda ise kriket ve boks sporunun yayılma gösterdiği önümüze çıkmaktadır. 18. ve 19. yüzyıllarda birçok spor dalı gelişme göstererek, farklı ulusal kuruluşlar faaliyetlerine başlamış ve spor kurallarını standartlaştırmış oldukları da kaynaklarda belirtilmektedir. 19. Yüzyıla gelince Ortaçağ futboluna benzer yeni tip futbol sporu ortaya çıkarmak amacıyla 1863 yılında Futbol Birliği kurulmuş olup yine bu dönemde İngiltere ile birlikte bir diğer modern sporlara öncülük eden ABD'de Ragbi ve Amerikan Futbolu gelişme göstermeye başlamış olması modern sporların ileri dönemlere doğru uzanacağı anlaşılmıştır. Yine bu dönemde İngiltere, kökenleri Fransa'ya dayanan Tenis benzeri sporları modernleştirerek yaymaya başladığı gözlemlenmiştir. 19. yüzyılın sonlarına doğru 1894 yılında Uluslararası Olimpiyat Komitesi kurulmuş ve 1896 yılında ise Modern Olimpiyat Oyunları organize edilmiş olduğu ortaya çıkmaktadır. Emperyalizm çağında ABD ile Avrupa ülkeleri, sömürge altına aldıkları Asya ve Afrika ülkelerinin bir bölümünün geleneksel sporlarını bastırarak, modern sporları bu ülkelere getirmişlerdir. Batılı olmayan ülkelere Japonya, geleneksel hale gelen Sumo sporunu Modern Olimpiyat Oyunlarına sokmayı başardığı kaynaklarda yer almaktadır.

20. yüzyılda 1904 yılında Uluslararası Futbol Federasyonu, 1912 yılında ise Uluslararası Amatör Atletizm Federasyonu kurularak modern sporlara geçiş sağlanmaya başladığı göze çarpmaktadır. Sanayi Devrimiyle birlikte ortaya çıkan bilimsel gelişmeler

ışığında atletler, bedensel olarak rekor seviyelere çıkmalarını sağlamak amacıyla sistemli biçimde çalıştırılmış oldukları gözlemlenmektedir. Sanayi Devriminden sonra Basketbol ve Voleybol gibi yeni modern sporlar ortaya çıkmaya başladığı da karşımıza çıkmaktadır. Kapitalizm ile birlikte Kapitalist girişimcilik, sporun pazarlanabilir bir ürün olarak modernleşmesinde önemli rol oynadığı ortaya çıkmıştır. 20. yüzyılda boş zamanı değerlendirmek amacıyla oynanan geleneksel oyunların, modern sporlara evrilmesinde üniversite ve okulların katkıları olduğu anlaşılmıştır. Modern Futbol, İngiltere’de oynanmaya başlamış olup, kürek sporu ile pist ve alan atletizmi modern hallerini İngiliz ve ABD üniversitelerinden almış olup, modern beden eğitimi ise 19. yüzyılın başında İskandinav ülkeleri ve Almanya’da gelişme gösterdiği gözlemlenmektedir. Sporun ticarileşmesi karşısında antrenörlük kavramının ortaya atılması ile Olimpiyat Oyunlarına spordan gelir elde etmeyen amatör sporcular katılım göstermeye başlaması görülmüştür. Amatör ve profesyonellik arasındaki ayrım 20. yüzyıl sonunda, spor dünyasında tartışma konusu olmuş ve modern spor anlayışının temel prensipleri Olimpizm Felsefesi adı altında bütün dünyaya yayılmış olduğu ortaya çıkmaktadır. Modern Olimpiyat Oyunlarının kurucusu Fransız De Coubertin, Beynelmül Olimpiyat Komitesini kurup, olimpik antlaşmayı sağlayarak Modern Olimpiyat oyunlarının başlatılmasını gerçekleştirdiği görülmektedir. Osmanlı Döneminde 1868 yılında Mekteb-i Sultani’nin açılması ile birlikte spor modern bir yapıya bürünmüş olup, Beden Eğitimi Öğretmeni John Amoros, Osmanlı Döneminde batı sistemi ile jimnastik sporunu derslerde uygulayarak ülkemizde sporun yayılmasına önemli katkılar sağladığı gözlemlenmiştir. 1908 yılında Selim Sırrı Tarcan tarafından Osmanlı Milli Olimpiyat Cemiyeti kurulmuş olup yine Selim Sırrı Tarcan tarafından beden eğitimi ile ilgili çalışmalar hız kazandırılmıştır. Selim Sırrı Tarcan tarafından düzenlenen İdman Bayramı etkinlikleri, ülkemizde sporun geniş kitlelere yayılmasına katkı sağladığı görülmektedir. Ayrıca başlıca ticaret limanlarının olduğu şehirlere yerleşen İngilizler, futbolu ülkemize getirip yayma başarısı gösteren kişiler olduğu gözlemlenmiştir.

KAYNAKLAR

- Açıkada C, Ergen E, (1990). Bilim ve Spor, Ankara: Büro Tek Ofset Matbaacılık, (Spor Şurası) Sporda Eğitim ve Öğretim Komisyonu Raporu, Ankara, 8-10.
- Afyoncu E, (2017). Sabah.com.tr, Sabah Gazetesi, 130 Yıllık Tutkumuz Futbol, Erişim Tarihi: 09.04.2020.
- Aytaç K, (1992). Avrupa Eğitim Tarihi. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları.
- Büyük Larousse, (1993). Larousse (Milliyet Bas.), İstanbul: Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi.
- Çumralıgil B, Görücü A, (2007). Örgütlenme Yönetim Biçimleriyle Spor, Konya: Selçuk Üniversitesi Yayınları.
- Fişek K, (1998). Spor Yönetimi, Bağırhan Yay., Ankara, s. 151.
- GSGM TMOK, (1991). Olimpiyat Oyunları'na Aday Olma Kılavuzu. Ankara.
- İmamoğlu, A.F., (1992). İkibinli Yıllara Doğru Türk Sporuna Üzerine Bazı –Gözlemler, G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 8(1), 63-72.
- Ronald H, (1992). L'histoire en mouvements (Fransızca), Paris: Armand Colin, 58.
- Sağlam E, (2014). Spor Tarihinin Kökeni ve Gelişimi, saglamemre.blogspot.com.
- San H, (1985). Belgeleri ile Türk Spor Tarihinde: Olimpizm veya Olimpik Hareket, 2. Kitap, Hürriyet Ofset Matbaacılık, İstanbul, s. 57.
- Sansone, David (1992). Yunan Atletizm ve Sporun Doğuşu, s. 72. California Üniversitesi Yayınları. ISBN 0-520-08095-5.
- TMOK, (1998). Olimpik Hareketler, İstanbul, S. 19.
- TMOK, (1985). Olimpik Hareket, Gül Matbaası, İstanbul.
- Web_1, (2014). Topendsport.com, Spor Nedir?, <https://www.topendsports.com/sport/what-is-a-sport.htm>, Erişim Tarihi: 06.04.2020.
- Web_2, Modern Spor Üzerine, temizspor.com, <http://www.temizspor.com/makaleler/80-modern-spor-uezerine>, Erişim Tarihi: 08.04.2020.
- Yağmur, (2010). Msxlabs.org, Spor Nedir? Sporun Tarihi, <https://www.msxlabs.org/forum/spor/29306-spor-dallari.html>, Erişim Tarihi: 07.04.2020.
- Yanmıyan S, Yıldız G, (2021). Spor Sponsorluğunun Spor Endüstrileştirmesi, Academic Social Studies / Akademik Sosyal Araştırmalar, 5(15), 163-170.